

ԲԱՃԱՆՈՐԻՒԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուշկարիո հաւար 12 ֆր.
Տարեկան 6
Վեցաւեսայ 15
Սրասաւեսաւի հաւար տարեկան 8
Վեցաւեսայ 8

Սակերիկայի հաւար 3
Տարեկան 1.50
Վեցաւեսայ 1.50

Մանուրան տող տու ին Երեւան հաւար 40
Իսկ վերջին երեսի հաւար 20
Սակերիկ Ե. Երեւանի անկախութեան հաւար 20
Օ/0 զեղ իր շալ

Վառայի հաւար ձևի 40 սակերիկ

ՇՈՒՐԱԹ

R. P. Kalémcarian, Mechitharistengasse (Autriche) W. 4. Vienne

Եւրոպայի և արևմտյան Ասիայի համալսարանական գրական

Redaction du journal "Charjoun" Varna (Bulgarie)

Սրասաւեսաւի հաւար 20
Պուշկարիոյ հաւար 15

Գրութիւնք և յետ ծրար

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ. ՔԱՂՄՔԱՎԱՆ ԵՒ ԳՐԱՎԱՆ

ԿՐ ԶՐ ԸՍՐԱՐԱԿՈՒԹ ԶՈՐԵԲՇՈՒԹԻ ԵՒ ՇՈՒՐԱԹ ՕՐԵՐԸ

ՇՈՒՐԱԹՈՒՄՈՒ ԲԱՃԱՆՈՐԻ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱՃԱՆԵԳԻՆԸ ՊԵՏՐ Ե ԿԱՆՈՒԿ ՎՃԱՐԵ

ԻՆՉՈՒ ԶՅԱԶՈՂԵՑԱԻ ԻՆՉԱԿԵԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Հայ յեղափոխութեան պատմութեան էն ցաւագին դրուագներէն մէկը կազմելու սահմանում է Հնչակեան միութեան գաղափարը, որ, բարձրախառնար, շուտ եկաւ սթափեցնել շատ մը իւթօրիւններ, միութեան կանոնին տակ ներկայացող սեւակ մը անգոյն, անորոշ, աննպատակ արարածներ, որոնք, առանց դիտարկուելու, իրենց պահանջած միութեան իրականացումը անհունապէս դժուարացնելէ, անկարելի ընծայելի գաղափար մը չէին ծառայելու շարունակ ծառայելու երբէք:

Այդ մարդիկը զատ մը կուղէին, ու երկար շտեմեցնէր զատի սղ սղը, ախարի դասը: Ասոր համար է որ վերը «բարձրախառնար» գործածեցինք և որ չենք կարծեր թէ ու է չարամտութեան մը վերագրուի:

Ամէնու ալ պարտքն է, — ու ազգային ընդհանուր շահը այս կը պահանջէ, — անսնձուկ մըտքով, անչահախնդիր և անկուսակցական ոգիով զննել բոլոր այն երեւոյթները, որոնցմէ՛ աստիճանաբար՝ անցնելու վրայ է հայկական յեղափոխութիւնը:

Այս երեւոյթներուն խցմամբ քննութեանը մէջ պիտի վնասուենք գտնենք ապագայ նմանօրինակ անպատեհութիւններու դարձմանը, կասեցնելու համար միեւնոյն վտանգներու վերաբերումը:

Հատուածները աշխարհիս էն գեղեցիկ ու օգտակար բաներէն մէկը ըրին միանալով, Համաձայն ենք:

Բայց, միւս կողմէ, Հնչակեան հին ու նոր հատուածները աշխարհիս էն տեղի և վրաստակար բաներէն մէկը ըրած եղան միանալէ յետոյ՝ զայնուկողայ պատակաւոր մի պիտի մը բըցնելով: Ասոր ալ համաձայն ենք:

Ինչո՞ւ այս աղուոր սկզբնաւորութիւնը և ինչո՞ւ այս ցուազին վերջաւորութիւնը:

Ի՞նչ է միութիւնը իսկապէս, և ի՞նչ են անոր յաջողութիւն տարրական պայմանները:

Միութիւնը՝ համախոհ գործակցութեան գաղափար մըն է, որուն հաւանողները կամ զոր ստորագրողները բարոյական պարտաւորութիւնը կտանձնեն երբէք անձնական շահ նկատողութեան չառնել, ընդհանուրին օգուտը միայն մտածել, անոր համար լիկ աշխատել, միութեան սկզբունքին դէմ երբէք չդաւել, մէկ խօսքով միացողները պէտք է անկեղծ ըլլան իրենց դիտաւորութեանը մէջ:

Կարելի բան չէ, օրինակի համար, որ աւագակ մը պարկեշտ վտանգականի մը միանայ՝ գործ տեսնելու, դրամ վաստակելու համար: Աւագակը՝ իր ծրագրին միջոց հետամուտ՝ պիտի ջանայ կողպտել այն անձր որուն միացած է: Վտանգականն ալ, իր սկզբունքին հաւատարիմ, ամենեւին չպիտի զիջանէր մեղանչել պարկեշտութեան դէմ: Այս սեւակ միութիւն մը չի տեսեր կը քայքայուի, որովհետեւ տարբերը անհամաձայն են ու անհամերաշխ:

Նոյնպէս, չէ կարելի գրական աշխատակցութիւն երեւակայել երկու հեղինակներու միջեւ, որոնք իրարմէ բոլորովին տարբեր հայեցակէտներ, դատումներ, կարծիքներ, ուղղութիւններ ունին: Այս սեւակ գործակցութեան մը առաջ եկած գրուած մը անհեթեթութեան նմուշ մը:

պիտի ըլլար, եթէ երբէք անոնք միանային այդ աշխատութեան համար:

Այս երկու օրինակները բաւական են բացատրելու համար միութիւնը իր տարրական նշանակութեանը մէջ:

Հնչակեան երկու հատուածները ինչո՞ւ չը յաջողեցան:

- 1. Տարբեր անհամերաշխ էին:
2. Անկեղծ չէին:
3. Մեղապարտ դիտումներ ունէին:
Վերջինէն սկսինք:

Մեղի չի յար հոս յայտնել թէ կուսակցական ո՞ր հատուածն էր որ իր գողին մէջ մեղապարտ դիտումներ կը սնուցանէր. իրողութիւն մը մատնանշած ատեն նիս՝ չենք ուզեր գուցէ սխալ և անհիմն վերագրումներ ընել. բայց անհերքելի իրողութիւնը սա է թէ՛ երկուքէն ո՞րը կուղէ ըլլայ՝ անսնց քով շար դիտում մը կար ծրագրուած, ու անիկա ուղղակի Դաշնակցութեան դէմ պատրաստուած էր:

Ամբողջ ազգը գրէթէ տարիներէ ի վեր միութիւն կ'ըսէ կ'երթայ, և ազգին համակրութեան մեծ մասը գրաւելու սահմանում է այն մարմինը որ էն առաջ անոր այդ բաղձանքին գոհացում տայ:

Դաշնակցութիւնը ոչ միայն օտարներէն այլ և է՛ն ճշմարտութեան հայէն կը ընդունուի իբրեւ ամէնէն հզօր յեղափոխական կազմակերպութիւնը: Մինչ, միւս կողմէն, հնչակեանութիւնը իր անկումի շրջանը բոլորելու վրայ է:

Կարելի չէ՞ որ արդեօք, մտածեցին հնչակեան մնացորդները, հնարամիտ հարուածով մը՝ բարոյական հակադրութիւն մը առաջ բերել ժողովուրդին մէջ ու արացի մը տալով Դաշնակցութեան մէջ քիչ իր անհիմնութեան վերահաստատումը:

մէկը յանկարծ վե՛ր ցցուեցան, փնտռուած միջոցը գտած ըլլալով:

Ժողովուրդը միութիւն չ'ուզեր մի, ուրեմն միութեան մեծարմբ, շողջուն հրաւեր մը պայթեցնել ու անոր շպտատախանդները ազգալիստ յայտարարել: Աւ ոչ միայն հրաւեր կարգալ, այլ և խնդիրը գործնական գեղեցիկ մը վրայ դնելով՝ նոյն իսկ միութեան կատակերգութիւն մըն ալ խաղալ՝ անկեղծութեան մասին ամէն կասկած բոլորովին վերցընելու համար:

Դաշնակցութիւնը ժողովուրդին աչքէն հանելու լուազայն միջոց կա՞ր: Մանաւանդ որ Դաշնակցութիւնը կատարեցուցիչ պղատունակ անկեղծութիւն մը ցոյց կուտար իր գէմը միութեան պատրուակին տակ խաղցուած ծիծաղաշարժ կապկոթիւններուն, որոնք թանձր վարագոյրի մը ետեւ պահուրտած ըլլալով միամիտներու աչքէն սքողուած կը մնային: Եւ ահա հինը նորը գիրկընդխառնեցան, ամէնէն պաղ, անհրապոյր գիրկընդխառնումներէն մէկը կատարելով որ երբէք սեսունուած ըլլար:

Եւ «Միացանք» պտուղին, ծննդաները, շեփորները, թըմբուկները աւին խաղացին, ցատկեցին, հրճուեցան: Ապուշ ու նննդաւոր խրախճանք, որ հզօր կուսակցութեան մը քայքայումին վրայ պիտի կանգնէր իր գինով, ամբարիշտ կազմակերպչները:

Չեղաւ. անոնք չհասան իրենց մեղապարտ մուրաւին. Դաշնակցութիւնը մտտ մը ետ չգնաց ճակատալայրէն, ուր իր պնդակազմ վաղանգները զեւեղած է ան:

Բնականաբար երբոր միութեան մը հերոսներուն թագուն մտածումը այս սեւակ նննգութեան մը յատկացուած կըլլայ, այդ հերոսները երբէք չեն կրնար նաև անկեղծ ըլլալ, և ինչպէս քիչ առաջ ըսինք, միութեան

յաջողութիւն կենսական պայմաններէն մէկը անկեղծութիւնն է : Միութիւն չիրականացնելու համար իրարու քով եկող հաւաքուող մարդիկ իրարու հանդէպ ի՞նչպէս պիտի կրնային արդէն անկեղծ ըլլալ : Կուսակցութեան գանձի վրայ անյադօրէն սեհուուած աչքեր, զիրար ընդօրինելու և կացութեան տէրը դատնալու անարգ ու նպատակաւոր ջանքեր, փոխադարձ արժուանքներու վրայ, աւաստի ամբողջ իսկական պատկերը միացման այդ կեդրոնին, որ վերջապէս պայթածեցաւ, պոռաց իր արտաւոր կազմակերպութիւնը՝ այդ անտանելի վիճակին երկարումը ալ անհնարին ըլլալով :

Միացման այդ անստոյգ ու կեղծ դաշինքն ստորագրող մարդիկ՝ գործելու, վարուելու, պատրաստուելու, զոհուելու իրենց նպատակին մէջ տրամագծապէս իրարու հակառակ, բնականաբար անհամերաշխօրէն և իրարմէ անկախաբար շարժելու պիտի ձգտէին օր մը չէ օր մը, բացէքաց :

Ասանկ ալ եղաւ : Միութեան հերոսները շատ թերի ու հարեանցի կերպով կը ձանձնային զիրար, նոյն իսկ նախկին հակառակորդներ էին որ անխոստովանելի նպատակի մը գործադրութեան շտապումին մէջ կը մոռնային նկատողութեան առնել միութեան հարկաւոր պայմանները :

Ու հիմա իրենք են որ տուժեցին : Ծուզակը չուրը ինկաւ : Վարագօրը՝ որուն ետին այդ խաղբութիւնը կը սքօզուէր՝ վեր ելաւ յանկարծ : շատերը ապշեցնելով, քիչերը զարմացնելով, և գիտա-

կից մասի մըն ալ գէմբին վրայ արգահատանքի և հեղուութեան ժպիտ մը բերելով :

Հետաքրքրական պիտի ըլլար լսել յուր լեզու անկեղծ միութեան կանխ մը կարծիքը հնչակեան միութեան այս վիճումին վրայ :

Աւելորդ չենք սեպեր յայտնել այս առթիւ լի է այլ և այլ տեղերէ հնչակեաները գրութիւններ կուզեն խմբագրութեան՝ կեդրոնի հակառակամարտ անդամներուն գէմ իրենց ամբողջ իրաւացի զայրոյթը ու մարդը թափելով : Չենք հրատարակել այդ գրութեան քննարկը որունք լուսանքի և հայհոյութեան ուսմանքի և ալ կը պահենք զանոնք՝ իբրեւ ապացոյց այն խորին դառնութեան և պժգանքին դրո՞միութեան կեղծ ասպետները ներշնչած են իրենց հետեւող անկեղծ ու մաքուր տարրին :

Շաւաշ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Սօփիա, 2 դեկտեմբեր

Ամսոյս 1ին, կիրակի օրը, տեղւոյս դաշնակցական խմբերու նախաձեռնութեամբ, հոգեհանգիստ (կատարուեցաւ անտուանալի Պետոյի մահուան տարելիցին առթիւ : մասնաւոր յայտարարութեամբ հրատարակած էր ժողովուրդը մասնակցի տխուր, յուզիչ հոգեհանգստեան, նուիրել յարգանքը հերոսի յիշատակին :

Կիրակի առաւօտ, երկուսը բազմութիւն մը փութացած էր ներկայ գտնուիլ արարողութեան՝ համակրութիւնը յայտնելու համար պաշտելի նախատակին և իր ընկերներուն : Հոգահանգիստին յետոյ տեղւոյս արժանապատիւ տէր Օհան քահանայ Մանդակունին ազդու քարոզ մը խօսեցաւ, բացատրելով անոնց արժանիքը և յիշեց անոնց անտրտուն զիմուած

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՏԱՌԱՊԱՆՔԸ ԵՒ ՌՈՂՈՎԱՅԻ ՊԱՐՏԲԸ

(Բանաստուգիւն ի է. Պեճեցայնի) Ա. 4

Դրամական յարաճուն պէտքերուն հանդէպ, Թուրքիա աւելի ծանրօրէն իր լուծը ճնշեց պաշտօնական ժողովրդոց վրայ : որոնք աւելի քաղաքակրթուած են քան Փոքր-Ասիոյ թուրքերը : Ուստի, 1870էն, Սերպերը եւ յետոյ Պուլկարները սկսան շարժիլ : Սերպերը, որոնք իրիմի պատերազմէն ետքը աւելի մեծ անկախութիւն մը ձեռք ձգած էին, կուզէին բոլորովին անջատուիլ Թուրքիայէն : Պուլկարները ազգային առանձին կառավարութիւն մը ունենալ կը փափաքէին : — Ի հարկին Թուրքիոյ գերիշխանութեան ներքեւ, Չեմ ուզեր ուրանալ թէ այս ժողովուրդները ծայրայեղութիւնները գործած չըլլան : Իրենց տառապանքներէն

զայրացած, անոնք շատ հեղ շարժուցին մահմետականները, որ իրենց մով կ'ապրէին : Ինչ ալ ըլլայ այն տեղն ուր նմանօրինակ զէպեր պատահին, մոնք հարկ է որ ազդու պէս պախարակենք զանոնք : Երբ կը հաստատենք թէ այսօր կ'էսէի մէջ մահմետականները կը խոչնդանուին, պէտք է միջամտենք զանոնք պաշտպանելու համար, ինչպէս ժամանակով ըրինք կրէտացիներուն ի նպաստ : Բայց պուլկարներուն ծայրայեղութիւնները աննշան եղան բազմազամբ Թուրքիոյ ի գործ գրած վրիժառութեանց, իր սովորութեան համեմատ : 1876ին մեծ կոտորածներ կատարուեցան Պուլկարիոյ մէջ թուրք անկանոն զօրքերու (պաշտօնաւորներու) աջակցութեամբ : ոչ նուազ քան 12-15000 պուլկարներ սպանուեցան, իրստ շատ անդամ առեւթի անդթութիւններով, զորս անհրեարին է երեւակայել : Վրայ կը հասնի Ռուսեթուրք պատերազմը, Թուրքիա յարթութեցաւ և պուլկարները ընդմիջեցան վերջնական ապաստանի հնարաւորութիւնը : Այն ատեն է որ միջամտեց Եւրոպա՝ անգ-

ղէպի կախաղան : յորդորեց ժողովուրդը հետեւիլ Պետօնբու, Թաթուրներու օրինակին, վասնզի հայրենիքը արևուն կը պահանջէ, քարոզներով ճառերով չէ որ պիտի փրկուի, այլ նիւթական և բարոյական զոհողութիւններով : Գանի ուշ չէ, մեր բարեկեցիկ դասակարգը ձեռք պէտք է կարկառէ նիւթապէս երկրին մէջ կուռող մեր եղբայրներուն : ամենէն ծանր պարտականութիւնը անոնց վրայ կը ծանրանայ : օրինակ բերաւ երկրէն հասած նամակէ մը, ուր կը նկարագրուէին սարսափելի հարստահարութիւններ, բռնաբարութիւններ, բաւար օր թէ մէկ այս դառն իրականութեան ալ չաղբուրէնք և անմիջական օգնութեան չհասնինք անոնց, մանաւանդ կոտորուներուն, պատմութիւնը մեզ դաւաճան պիտի կոչէ : Պէտք ենք : Սէյրանք հարթեցին այդ արևնոտ ճամբան : անոնք կոտակեցին մեզ իրենց վլէյմիզմով թիւնը, այժմ մեզ կը մնայ կիսատ և արիւնոտ ճամբան շարունակելով անոնց համար վրէժխնդիր ըլլալով :

Տէր հայրը, հակառակ անձնական սկարտութեան, անկեղծ և ուղիղական պերճախօսութեամբ յուզեց ժողովուրդը, որ մեկնեցաւ խորապէս յուզուած :

— Երկ զիշեր ժամը 8 1/2 ին տեղս հոսաւ հոշակաւոր զնդապետ Եանքօֆ, երկու հազարէ աւելի ժողովուրդ, ամէն դասակարգէ, ընդ առաջ կլաւ կայարանէն մինչեւ Պուլկարիս : Մակեդոնիա, նուազներու և հուրբաներու ձայնը քաղաքը կը թնդացնէր : Պուլկարից զինքը՝ զաւակներով մէկտեղ, գրկախաւնումէ մը յետոյ, յայրենասէր սիկիւնը յուզուած շեշտով մը արասաւանց հետեւեալ ազդու բառերը : «Ես չեմ փափագեր որ իրար հանդիպէինք սգաւ Պուլկարից մէջ, այլ զժամանակ Մակեդոնիոյ մէջ : դուն պէտք էր սարէիր թշուառ ժողովուրդին ծոցին մէջ՝ իբրեւ պահպան հրեշտակ : Համակրելի Եանքօֆ իր ընտանիքին պատասխանեց ստալա : «Ես դեռ իմ պարտքս կատարած չեմ սեպեր զէպի այն զժբախտ երկիրը : որուն համար ուխտած եմ մինչեւ վերջին շունչս կուռիլ : Անկարելի

էր չյուզուիլ այդ միջոցին, հուրբաներով կրկին և կրկին անգամ վերուցին ուսերուն վրայ, և զիմեցին ուղղակի ձերունի Յանքօֆին ապարանք ուր սնկիւս ելաւ պատշգամին վրայ : նախարարապետը մէկ քանի խօսքերով քաջալերեց և բարի դալուստ մաղթեց կուռող քաջին, զոր դարձեալ կեցցէներով առաջնորդեցին իր բնակարանը :

Այսօր լուր տար, ծուեցաւ թէ Եանքօֆ հսկողութեան տակ առնուած է իր բնակարանին մէջ :

ՀՐԱՆԻ

ՍՅՅԱԼԻՉՄ ԵՒ ԱԼԿՈՒԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Փ.

Այժմ քաղաքումըն մէջ կը բերենք յայտնի սոցիալիստներին կարծիքները : Ֆրանսացի յայտնի սոցիալիստ և ռըլիզիլոնան սօսիւնը ընկերվարական թերթի խմբագիր Կոնա ասում է :

«Սէյրա-էտիլեում, պատեհութիւն ենք ունեցել տեսնելու կլոր թւով 20,000 բանուորներ : Իւրաքանչիւր բանուոր, չը հաշւած կիները, երեսուները, ձերերը և հիւսնողները, տարին 150 Ֆրանկ արժող 50 լիգր աւելի է գործածուի : արդ, եթէ բանուորները տարւայ սկզբից պարտաւորութիւն յանձն առնեն խմբիքներ չը գործածել, իւրաքանչիւրը 150 Ֆրանք մի կողմ պէտք է դնէ : Այդ փողով ինչ պէտք է անեն :»

«Եթէ այդ բանուորները խելացի են, այդ գումարը արտոջովին կը յանձնեն իրանց Սիլիկիլիստի», որովհետեւ յուսով եմ, որ ամէն բանուոր պարտաւոր է մի սինդիկատի մասնակցի միակ միջոցն է այդ, առանց յեղափոխութեան իր շահերը պաշտպանել կարենալու, իր պատրօնի գէմ մի զիբը գրաւել կարենալու և նրան հետ իր շահերը հաւատարապէս սակարկելու համար :»

«Ամէն սեղ, ո՛ր սինդիկատները զօրաւոր են, փող, խելք և գործիկի ստակցութիւն ունեն, նրանք պատրօններին, շատեմ երկիւղ, պատկասանք են ազգում, և բանուորներին

խարհագրականապէս իրարու քով կ'ապրին : Ուրեմն շատ բնական է որ այս համացեղ ժողովուրդները շատեմ միշտ աւելի միանալու քաղաքակրթ ստակցա :

Եւրոպեան համաձայնութիւնը իր քաղաքական անկարողութիւնը ցուցուց՝ առկախ խնդիրներուն կէտը՝ ծուլներ տարել, ինչ որ շատ հեղ աւելի գէշ է քան կատարեալ ձեռնպահութիւն մը : որով խառնակութեանց ծագումը տեսանք պաշտաներու մէջ, շատ շանցած : Մեր օրերը, անտուգութեան աւս վիճակը կը յարատեւէ : անգործութիւնը կը կրնար տիրել պաշտաններուն մէջ : Պերլինի դաշնագիրը ոչ իսկ թուրքիոյ շահերուն ծառայեց : Ամէնուրեք զօրք պահելու սովորական հարկէն անհպին ծախքեր առաջ կ'կան, որոնք անստակապէս կը ջատկախեն արդէն գրեթէ լիովին կործանած այս երկիրը : Ի՞նչ մը չէ յուժուած, ոչ ոք պատաստուած են, առասիկ հրայայտաբար Պերլինի վեհաժողովին : Գալով մասնաւորապէս հայերուն, դաշնագիրը, ըստիւր անթութեանց

լուծելու ուժով կերպով պաշտպանելու...

Արդ, ենթադրում եմ, որ 20 000...

Տարեկան 150 ֆրանքը 20,000 ու...

Նախ, պատճենները կը մտածեն...

Արդէն տեսնուած էք, որ բանոր...

Այսով ինքզինք մէկ ուրիշ կողմը...

Տնտեսական, որ 450 ֆրանքից...

պաշտպանութեանը տակ դնելով դայն...

Բ.

Հիմա կ'ստի զբաղինք թրքահա...

Հայերը համեմատապէս ցրտած են...

Նրանքի Հայաստանի մէկ մասը...

Թիւրք 25 միլիոն արծաղ 80,000 աք...

Եւստահ եմ, որ ո՞վ որ հառարա...

(Շարունակելի)

ՊԱՏ. ԹՈՒՄԱԵԱՆ ԵՎ ԻՐ ԳՈՐԾՐ

(Շար. նախընթաց թիւին)

Հագիւ մէկ տարի շէնք շնորհք ա...

տուներու թիւին վրայ, առնելով...

Հարկ է նկատի առնել թէ հայ...

Հաւատարմական անձնու լուրք հա...

Տարի մը ետք կը սկսէր որբանոցի...

Հայ աղբրաբ. ջան աղբրաբ. Ամենեւին մի վհատք...

Պատճ. Ազատութիւնը ձեռք բե...

քի պայմանները՝ եւրոպական մէկ...

Ժողովուրդին մեծ զանգուածը կը...

Հետեւ սպէս կարելի է ջրել հայ...

Ճիշդ է թէ Հայաստան չընակող...

կամաց կամաց քակենք ստորնու թիւն...

Այս ամէնը լուռ ու մուռ կը տա...

Իրենց շատ խիստ կրօնքը կարգի...

Իրենց շատ խիստ կրօնքը կարգի...

(Շարունակելի)

Շ

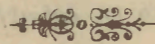
զափարի Դահիճը, Սակայն արդարապէս պատանները պատուելիին կը դիմեն ու կը խնդրեն որ արտասահմանի ու եթէ կարելի է թուրքերոյ հայրենասէր խմբագիրներուն գիտութիւններով մէջմէկ օրինակ թերթ նուիրել իրենց, Պատուելին չընդգիմանար, Ինք կը գրէ նամակ մը զոր 20էն աւելի կ'ընդօրինակեն որբերը ու կը յանձնեն պատուելիին, որ իսկոյն կը խոստանայ զրկել զանոնք, Ամիս մը կ'անցնի քառանգ պատասխանի, մեծ զարմանք պատճառելով որբերուն. Միայն Արեւելի կը պատասխանէ. բայց խաղը շուտ երեւան կելլէ: Վատ ճիգ ինչ, ինչպէս որ ետքէն հասկցուեցաւ, միայն թուրքերոյ թերթերուն զրկած է եղեր խնդրագիրները, որովհետեւ չէր բաղձար ազատութեան ուսաններուն մէջի հրատարակութիւններուն ծանօթացնել տղաքը:

Ապանց ձայն ձուն հունելու, որբերը առանձին առանձին յատկապէս զիջեցին արտասահմանի խմբագիրներուն, ու ահա քիչ ժամանակէն ամէն անկիւնէ ձրիապէս թերթերը տեղացին, Անահիտ, Հայրենիք, Չայն Հայրենակց, Շարժում, Հնչակ, Նոր-Կեանք, ու համանման բազմաթիւ արտասահմանեան թերթեր:

Հայերէն դասառութիւնները ժամանակ ժամանակ տեղի կուներային արտամօրէն ու դաստուն ալ արդէն իր կոչումին անգիտակից ու տղէտ մէկն էր. Ինքը պատուելին ամիսն անգամ մը, աւելի լաւ է ըսել տարին անգամ մը դաս տալ կը զիջանէր. շնախով որ ինք, — ասիկայ պէտք է խոստովանինք անկեղծօրէն, — ձեռնհաս բրօքէօր մըն է, բայց լաւագոյն սեպած է տնտեսական մանր մունր գործերով զբաղիլ քան թէ դասով: Բայց եւ այնպէս որբերը չեն վհատիր: Անյազօրէն կը կարդան մանաւանդ Նոր Կեանքը, Անահիտը, Շարժումը ուսումնասիրելով զանոնք:

(Շարունակելի)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

Հինգշաբթի զիջեր Պապական թատերախումբը ներկայացուց Հաւատք, Յոյս և Սէր, ի նպաստ տիկին Պայծառ Շաքարեանի:

Կարծէ որ նիւթը երկու խօսքով բացատրենք:

Ալպէր նկարիչ է, որ իր արուեստին բերմամբ ազնուական հարուստի Մարթիլիի կետ յարաբերութեան կը մտնէ, եւ կը սիրահարի անոր աղջկան՝ Մարթիլիի հետ. բայց անկէց առաջ յարաբերութիւն ունեցած է ուրիշ կնոջ մը հետ զոր ստիպուած է թողուլ. Օր մը Ալպէր յանկարծ նամակ մը կընդունի, որով իսկոյն հիւանդանոց կը կանչուի: Կերթայ եւ ինքզինքը կը գտնայ նախկին հովանուհիին դէմը, որ մահամերձ վիճակի մէջ հեղձամղձուկ ձայնով հաղիւ կրնայ քանի մը խօսք ընել եւ անոր խնամքին կը յանձնէ մանկիկ մը, յայտնելով թէ անոր հայրը ինքը եղած է: Ալպէր իր տուած խոստումին համեմատ պէտք եղած խնամքը կը տանի Լուսինի եւ լաւ դաշնակահար մը կընէ զայն: Լուսինի համբաւը տարածուած է յորս կողմ եւ աշխարհք արարատ-գովաստով կը խօսի անոր մասին: Լուսին դաշնակի դասեր

կուտայ Մարթիլի, առանց յայտնելու թէ ինք Ալպէրի աղջիկն է:

Նկարիչը Բօլ անուն եղբայր մը ունի, զոր երկար տարիներէ ի վեր կորսնցուցած է եւ երբեք անոր մասին տեղեկութիւն չէ ստաց: Վերջապէս իրարու կը հանգարին իր սան մէջ, ուր Բօլ իբր մուրացկան եկած էր պատառ մը չար հաց մուրալու: Ալպէր առանց գիտնալու մուրացկանին ով ըլլալը զայն ճաշի կը հրաւիրէ: Սեղանին վրայ խօսակցութեան միջոցին երեւան կըլլայ թէ Բօլ իր եղբայրն է, Բօլ կը յայտնէ թէ զբարտառութեան մը զօ՛ր ըլլալով՝ իբր զողբանտարիւտներ եւ շատ մը տառապանքներ քաշեր է:

Այնուհետեւ երկու եղբայրներ սիրով կապին. Բօլ շատ մը նիզ պարագաներու մէջ սիրտ կուտայ Ալպէրին եւ քանի մը անգամ գանի անձնասպանութենէ կը իրկէ:

Ալպէրի եւ Մարթիլի յարաբերութիւնները հրթալով կը տաքան, Մարթիլի խնդրելով իր Բօլը կը պարզէ, որ նոյնպէս հաւանութիւնը կուտայ:

Ժան Պալի անուն մէկը, որ գողութեամբ եւ խարդախութեամբ հարստացած է եւ իբր ազնուական Միւլլէր անուն տակ ծածկուած, յարաբերութիւններ ունի Մարթիլի հետ: Անոր աղջկան Ալպէրի հետ ունեցած սիրային յարաբերութեան հոտը կառնէ, եւ ամէն միջոց ի գործ կը դնէ, որպէսզի անոնց ամուսնութիւնը ջուրը ինչայ եւ Մարթիլիը ինքը առնէ:

Բառը Ալպէրի աշակերտը ամէն ճիգ կը թափէ Միւլլէրի մեքենայութիւնները պարապ հանելու համար եւ վերջապէս կը յաջողի, եւ ձեռք կը ձգէ կարգ մը տօբիւմաններ, որոնք կը պարզեն Միւլլէրի անցեալը եւ մերկապարանոց ցոյց կուտան թէ՛ պարզապէս ոճրագործ մը եւ աւագալուծութեամբ հարստացած ազնուական մընէ: Դերասանները եւ դերասանուհիները լաւ սերտած եւ պարաստած էին իրենց դերերը եւ գիտակցութեամբ կը խաղային. թատերական հազուստներուն մեծ խնամք տարուած էր:

Ալպէրի դերը կատարեց պ. Պապան, իր յուզիչ եւ զգածուած խօսակցութիւններով հանդիսատեսներու սիրտը մորթեց եւ արասուքի կաթիլներ լսեց: Իր ճոխ եւ շիք տարազին տակ կատարելապէս կը ներկայացնէր այն անժառանգ, արուեստագէտի տիպարը, որ գրպանը սանթիմ մը չունի, բայց ստիպուած է փարթամ ձեւանալ:

Բօլի դերը կատարեց պ. Թէրզևան, գիտցաւ իրականին նման պատկերացնել եղբայր մը, որ իր հարազատին սիրուն ամէն զրկանք յանձն կուսնէ:

Միւլլէրի դերը կատարեց պ. Երաման որ կատարեալ հակառակորդ մըն էր, եւ կը ներկայացնէր ճշմարտ ոճրագործի մը տիպարը, որ ամէն ստորութիւն կընէ իր նպատակին հասնելու համար:

Վահրամ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԵՆԵՑՈՒԷԼԱԻ ԽՆԳԻՊԸ

Քաղաքական մեծ փոթորիկի մը նախանշանները կընդնշմարտուին Ամերիկայի մէկ անկիւնէն: Հարաւային Ամերիկայի մէջ

գաշնակցական կառավարութիւն մը կայ Վենեցուէլա, որ կը բացկանայ ինը նահանգներէ, Գոլումպիոյ, Պրազիլիոյ եւ Էնդիլեաններուն միջև. 1,639,398 քառ. քիլո. տարածութիւնն է իբր երկուքուկէս միլիոն բնակիչ ունի: Գաշնակցութեան մայրաքաղաքն է Քարաքաս եւ արդի նախագահն է Քաթիլո, ըստ երեւոյթի նաեւ լի յամառ եւ աւելի ըմբոստ մարդ մը քան Քրիկէր նախագահը:

Խնդիրը երկու բառով պատմենք:

Ասկէց առաջ Վենեցուէլայի մէջ քաղաքային աբիւնալի վէճեր ծագեցան, որոնց խառնուեցանա եւ իր դրացին Գոլումպիա, որ չոյնպէս հանրապետութիւն մըն է՝ Հար. Ամերիկայ:

Այդ երկարատեւ խռովութեանց ժամանակ եւրոպացիներ զնասուեցան, ինչպէս եղաւ Թուրքիոյ մէջ՝ հայկական կոտորածներու ժամանակ: Չէ՛ մի որ ետքէն իրենց հպատակներուն կրած զիջանքը պահանջեցին իւրեք կ. ասվարու թիւնէն: Հիմակ ալ միեւնոյն բանը կընեն Վենեցուէլայէն. իրենց հպատակներուն զիջանքը կը պահանջեն: Այս դիմումին նախաձեռնարկն են Գերմանիա եւ Անգլիա, որոնք վերջնագրի ենք տուած են Գաշնակցութեան: Միեւնոյն ժամանակ ճնշողական միջոցներ ի գործ կը դնեն: Գերմանական եւ անգլիական մարտանուէր բռնած են Վենեցուէլայի ջուրերը եւ միջնեւ իսկ Վենեցուէլեան քանի մը թնդանօթակիրներ գրաւելով ընկղմած են, առանց որ տակաւին թշնամութիւնները սկսած ըլլան, եւ հակառակ միջոցային իրաւանց:

Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ այս գրգռիչ ընթացքը կ'ստղծեցուցած է նախագահ Քաթիլոն, որ բացարձակապէս մերժած է գոհացում տալ եղած պահանջումներուն, եւ ըստ Վենեցուէլայիները, որոնք պատերազմի պատրաստուելու վրայ են:

Բայց գործին ծանր կէտը աս չէ: Միացեալ Նահանգները ինչ զիբք պիտի բռնեն այս խնդրին մէջ, Գիտենք թէ Միացեալ Նահանգները կ'որօրէն եւ երկրպագօրէն կը հետեւին Մօնրօսի վարդապետութեան, «Ամերիկան Ամօրիկայիներուն»: Արդ, անոնք հիմա թոյլ պիտի տա՞ն որ եւրոպացիները քիթերնին խոթեն Ամերիկայի գործերուն մէջ:

Վենեցուէլեան մարտանուէրուն ընկղմումը ամէնագէշտպաւորութիւն առաջ բերած է Միացեալ Նահանգաց մէջ, կը դատապարտուի Գերմանիոյ բռնած ապօրէն ընթացքը, վասնզի գործին նախաձեռնութիւնը իսկապէս

Գերմանիոյ կը պատկանի և ան է որ իր հետ քշած է Անգլիան. և այս վերջինը պարզապէս միջնորդի մը գոյնը տալ կուզէ ինքզինքին:

Քաղաքական աշխարհին մէջ մեծ իրարանցում ու տագնապ կայ:

Միացեալ Նահանգները դեռ բան մը ըրած չունին, մինակ Տուր հաշակաւոր ծովակալին հըրամատարութեան ներքեւ 60 մարտանաւ զրկուած է անթիւ եսնները, 14,000 զօրքով:

Մինչեւ այս վայրկեանս՝ Քաթիլո նախագահը ու է զիջում չէ ըրած, եւ թշնամական փոխադարձ ցոյցեր տեղի կուներան: Գոռոզ Գերմանիան նեղ կացութեան մը մատնած է ինքզինքը, իր գէմը ոչ թէ Վենեցուէլան, այլ հոկայ Միացեալ—Նահանգներն ունի:

Ինչ լաւ կըլլար եթէ դա հըպարաւ և տոնքիչօթ վիլհէլմը քաս մը առնէր այս անգամ:

— Վենեցուէլայի և անգլիական ու իտալական կառավարութիւններու միջեւ կ'ուսուցիտական անհամաձայնութիւններ ծագած են այժմ Անգլիոյ նախարարացեալ պ. Պալիուր աղապին ժողովի մէջ յայտարարած է թէ Անգլիան մտադ իր չէ ու է զօրք հանել և գրաւել Վենեցուէլայի երկիրները:

— Քարաքասի մէջ խալական դեպքան պ. Բիլա պահանջեր է Վենեցուէլայի կառավարութենէն որ 120,000 լիբայի գումարը վճարուի: Նոյնպէս Պէլճիգայի և Սպանիոյ դ'սպանները ուզեր են որ իրենց պահանջներն ալ կարգադրուին: Սակայն Վենեցուէլայի կառավարութիւնը մերժողով իսպիոյ և Վենեցուէլայի գիւանագիտական յարաբերութիւնները ևս խզուած են:

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ս

Խօսք կայ թէ կանոնաւոր և անկանոն զինուորները հարստահարութիւններ գործած են Սելանիկի նահանգին մէջ:

— Չարը 10000 բուպլի նուիրեր է Մակեդոնիոյ փախստականներու համար:

— Սօպրանիէն 50000 ֆր. քուէարկեր է միեւնոյն նպատակով:

ԹԱՏՐՈՆ

Այս գիշեր նատէժտա հայ գերտանական խումրին կողմանէ, ըստ խնդրանաց թատերուէր հասարակութեան, պիտի ներկայացուի

ՀԱՄԼԵՂ

Տիար Օգոստինոսեան Սօփիայէ հոս գալով մօտ օրէն զինուորական քիւլիմէջ քօնսէր մը պիտի տայ:

ОТГОВОРНИКЪ
Мурадъ-Ераносянъ
Печатница „Взаимность“ Варв.